

HADAS THIER • Halk İçin Kapitalizm Rehberi

HADAS THIER 1976'da İsrail'de doğdu. ABD'ye göç etti ve City College of New York'ta tarih lisansı diploması aldı. *Jacobin*, *In These Times*, *Dollars & Sense* ve *The Nation* dergilerinde yazıları yayımlanıyor. "Marxism in a Minute" başlığı altında Marksist ekonomiyi açıklayan videolar hazırladı. *Palestine Israeli Apartheid and Antisemitism* (der. Sean Malloy, Resistance Books, 2021) ve *The Struggle for Palestine* (der. Lance Selfa, Haymarket Books, 2002) başlıklı derlemelerde yazısı yer alıyor.

A Peoples Guide to Capitalism.
An Introduction to Marxist Economics

© 2020 Hadas Thier

Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla The Center for Economic Research and Social Change / Haymarket Books'tan alınmıştır.

İletişim Yayınları 3379 • Bugünün Kitapları 287

ISBN-13: 978-975-05-3603-8

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

EDITÖR Ahmet İnsel

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Yağmur Yıldırım

DİZİN Mehmet Atala

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldrımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HADAS THIER

Halk İçin Kapitalizm Rehberi

Marksist İktisada Giriş

A Peoples Guide to Capitalism

An Introduction to Marxist Economics

ÇEVİREN

İsmail Ferhat Çekem

*Beni adaletsizliğe gayriihtiyari tepki verecek şekilde yetiştiren
ve adaletsizliği ortadan kaldırmak için bir şeyler yapacak kadar
özgüven aşıl原因 Uri ve Tzvia Thier'e...*

*Sevgili Naim;
Çocuklarına biz kapitalizmi tarihin çöplüğüne atmadan önce
hayatın nasıl yaşandığını anlatmak için bir gün bu kitabı
kullanabilmen dileğiyle...*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	9
GİRİŞ	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
SERMAYENİN DOĞUŞU	25
İKİNCİ BÖLÜM	
EMEK DEĞER TEORİSİ	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
PARA	79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
KÂRLAR NEREDEN GELİYOR?	105
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SERMAYENİN BİRİKİM SÜRECİ	151
ALTINCI BÖLÜM	
KAPİTALİZMİN KRİZİ	211
YEDİNCİ BÖLÜM	
KREDİ VE FİNANSALLAŞMA	269

KAPANIŞ

KAPİTALİZMİN MEZAR KAZICILARI..... 331

SON SÖZ

KORONAVİRÜS KRİZİ 337

TEMEL KAVRAMLAR..... 345

TAVSİYE EDİLEN OKUMALAR..... 351

DİZİN 353

TEŞEKKÜR

İlk teşekkürüm David Bodamer'e. Bu kitabı yazma fikri başlangıçta Dave'le benim aklımıza birlikte geldi; ardından o, kitabı ayağa kaldırmak için sayamayacağım kadar çok saatini harcadı. Şartlar bizi, bu işin en iyi yapılma yolunun tek kişinin bu işe girişmesi olduğuna karar vermeye getirdi; öte yandan Dave'in vizyonu ve zihin açıklığı, projenin bitmiş halinde kendini ısrarla göstermektedir.

Haymarket Books'taki rüya takımına da teşekkür ederim. Anthony Arnove'un teşviki ve desteği bu kitabın yazılmasını mümkün kıldı; Nisha Bolsey'in ihtimamı, titizliği ve inanılmaz sabrı kahramanlıklar yarattı; Maya Marshall'ın düzeltmeleri sayesinde kitabın ilk taslağı çok daha fazla okunabilir hale geldi ve yanlışlarından arındı.

Daphna Thier ve Amy Muldoon bu kitabın henüz kendi içinde tutarlı olmayı zar zor başaran ilk taslaklarıyla uğraşmak gibi zahmetli bir işe soyundu; onların yorumları beni, yazdıklarımı daha berrak ve anlaşılabilir bir hale getirmeye yöneltti. Paul D'Amato, düşünceleriyle desteklediği dikkati ve ilgisiyle beni kitapta ele alınan pek çok konuyu daha büyük bir titizlikle incelemeye zorladı; kitabın esas meselesini ve bunu hikâye ediş şeklini iyileştiren sayısız tavsiyelerde bulundu. Paul Heideman, Michael Zweig, Joel Geier, Meghan Behrent, Ashley Smith, Ela Thier ve Charlotte

Heltaı'yle yaptığım tartışmalar, onlardan aldığım geri bildirimler sayesinde bu kitabın ana bölümleri daha iyi hale geldi.

Bu kitabı yazmaya ilk başladığımda işsiz ve çocuksuzdum. Kitap yazmak, o sırada harika bir fikir gibi gelmişti. Aradan geçen yılların ve pek çok taslağın ardından ne çocuksuz ne de işsizim; fikrimin harikalığındansa çok daha az eminim. Kısacası, kapitalizm hakkındaki bu kitabı yazdım ama yazarken beni kapitalizm sınırladı; dürüst olmam gerekirse, çok zorlandım.

Ailemin verdiği muazzam desteğe ne kadar şükran duysam azdır. Daphna, Ela, Tzvia ve Uri Thier, bu kitap yazılabilsin diye sayamayacağım kadar çok saat gelip karşılıksız bir şekilde çocuğuma baktı. Oda arkadaşlarım Daphna, Chris Dols ve Matt Swagler bu kitabın yazılması sürecindeki dağınıklığım, huysuzluğuma ve genelde sergilediğim kötü tavırlara belki de gereğinden fazla sabır gösterdi. Naim'e gelince, çıkıp ördekleri beslememiz ya da dinazorlar gibi yeri göğü inletmemiz gerekirken, o da galiba yaptıklarımı sineye çekti. John Jordan, Holly LaDue ve Maisha Inniss, cesaretim kırıldığımda başımı dik tutmamda yardımcı oldu. Son olarak, bu kitabı okumak istediğini, okumaya ihtiyacı olduğunu bana söyleyen herkese teşekkür ederim; kitabı yazarken onlarla yaptığımız pek çok sohbeti bana devam etme gücü veren.

Teşekkürlerin en büyüğünü en iyi dostum, yoldaşım ve hayat arkadaşım Matt Swagler'e sakladım. Ebeveynlik de yazı yazmak da harika, ancak harika olduğu kadar insanı tüketen projeler; ikisini bir arada yürütmek benim için neredeyse imkânsızdı. Onun yorulmak bilmeden verdiği destek ve bunu ikimizin ortak önceliği yapmaktaki ısrarı olmasaydı, bu kitap yazılamazdı.

GİRİŞ

Bu kitap baskıya girerken bir koronavirüs salgını dünyayı harap ediyor. Virüs 2019'un sonunda ortaya çıktı; dünya çapında bilinen COVID-19 vakalarının sayısı 2020'nin Nisan ayına gelene kadar bir milyonu aştı, yüz binden fazla insan öldü ve virüsün hâlâ yüzbinlerce insanın, belki de daha fazlasının, canını alacağı tahmin ediliyor.

Ne var ki, insanların canını alanın yalnızca bir virüs olmadığı acı verici, trajik bir biçimde ortaya çıkmıştır. Bombaları ve savaş uçaklarını sıralamakta sorun yaşamayan, fakat pandemiyle savaşmaya yetecek kadar vantilatör ve maske toplamayacak bir toplumun da saldırısı altındayız. Onlarca yıllık bütçe kesintilerinin dolup taşan hastanelere hücumu kaçınılmaz hale getirdiği; ülkeleri ve devletleri, solunum cihazlarının üretimi ve dağıtımını bir merkezden planlamak yerine, bunları “serbest piyasadan” satın almak için birbirlerine karşı teklif vermeye iten bir toplumda yaşıyoruz.

Hükümetlerin bu salgına verdiği tepkiler dünya genelinde birbirlerinden farklı oldu. Yetkililerin toplumun geniş bir kesimine test yaparak erken davrandığı ülkelerde, vakalar belirlendikçe, bunların sağlıklı nüfusa karışması engellendikçe ve karantinaya alındıkça hastalığın bulaşması yavaşladı. Küresel kapitalizmin

merkez üssü olan ABD, aynı zamanda salgının merkez üssü haline geldi. Koronavirüsle bağlantılı sorunların borsayı vurmasının ilk işaretleri gelmeye başladığında, dünyanın en zengin ülkesi finans kapitali desteklemek için hızla trilyonlarca doları seferber etti. Öte yandan hükümet, nüfusun büyük bölümünün testlere kolayca erişebilmesi için hiçbir şey yapmadı. Böylece, sayısız ünlünün yaptırdıkları testlerin sonuçlarını duyarken, çoğu sağlık çalışanının cephede, test yaptırma imkânı olmadan, bu salgınla savaştığını öğrenmenin ayıbını yaşadık.

Yaşadığım yer olan Brooklyn, New York'ta, kırk sekiz yıllık pediatri hemşiresi, altmış sekiz yaşındaki Theresa Lococo, çalışırken COVID-19'a yakalandı ve kısa zamanda hayatını kaybetti. Oğlu Anthony'ye, *New York Post* tarafından, testlerin yaygınlaştırılmış olması halinde annesinin ölümü engellenebilir miydi, diye soruldu. Cevabı şu oldu Anthony'nin: "Bunu duymak bile istemiyorum; aksi takdirde annemi öldürmüşler gibi hissederim."¹

Beceriksizlikle kötü niyetin birleşmesi bu krizde kesinlikle öldürücü sonuçlara yol açmıştır, fakat krizin kökleri daha da derinlerdedir. "Trajedi dibimizde, gerçek, destansı ve gözlerimizin önünde geliyor," diye yazmıştı Hintli romancı Arundhati Roy. "Öte yandan yeni değil. Bu, yıllardır rayların üzerinde bir o yana bir bu yana sallanarak giden bir trenin enkazıdır."² Trajedinin akıl almaz boyutlara ulaşması, kapitalizmin yarattığı mükemmel fırtınanın sonucudur.

Birincisi, yeni virüslerin sayısının artması fabrika usulü çiftçilikle, şehirlerin genişleyip doğal hayata tecavüz etmesiyle ve endüstriyel hayvancılıkla bağlantılıdır.³ İkincisi, dünyanın dört bir tarafında görülen bütçe kesintileri ve sağlık hizmetlerinin sistematik olarak baltalanması, bunların ne büyüklükte krizlere yol

---

1 Lorena Mongelli, Julia Marsh ve Carl Campanile, "Former Top Nurse at Jacobi, Worried about Lack of Testing, Dies of Coronavirus", *New York Post*, 30 Mart 2020, <https://nypost.com/2020/03/30/former-head-nurse-of-jacobi-medical-center-psychiatric-unit-dies-of-coronavirus/>.

2 Arundhati Roy, "The Pandemic Is a Portal", *Financial Times*, 3 Nisan 2020, <https://www.ft.com/content/10d8f5e8-74eb-11ea-95fe-fcd274e920ca>.

3 Bkz. Rob Wallace, *Big Farms Make Big Flu: Dispatches on Infectious Disease, Agribusiness, and the Nature of Science*, Monthly Review Press, New York, 2016.